

SPOLNA ODGOJA I OPĆA ODGOJA

S PRAVOM veli Foerster,¹ da je najbolja spolna odgoja dobra općenita odgoja, ali naglasuje d o b r a općenita odgoja. I upravo zato, što danas općenita ne valja, strada mladež najstrašnija na području spolnosti. I dok se općenita odgoja ne popravi, sve će dublje greznuti današnji naraštaj u močvaru čudoredne iskvarenosti.

Da oni, koji su odbacili Boga i Crkvu, ne umiju i ne mogu odgajati, jasno je; ali je strašna činjenica, da i oni, koji prijanjaju za vjeru, ili bolje time se ponose, također ne umiju odgajati ili upravo ne će da umiju. A sve to biva zato, što je i njih iskvario naturalizam, racionalizam; a najviše ih okužila težnja za užitkom.

Dobre općenite odgoje nema, ako se ne izobrazе sve duševne sile; naročito ona, do koje stoji slobodno određivanje čovječjega života. I upravo ta se duševna sila, volja, najviše zanemaruje. Svaka se sila time razvija, usavršuje, odgaja, što više radi, što se više afirmira, što je aktivnija. A volja se naša upravo time afirmira, pokazuje, da je ona u kući gospodar, kad ne će ono, za čim teže čovječje neuredne sklonosti, a hoće upravo ono, od čega zbog neudobnosti bježe čovječje sklonosti.

To priznaju i oni, koji su daleko, daleko od našega poimanja o odgoji. Da navedem dvojicu. John St. Mill veli:

»Tko si nije nikad nešto dopušteno zakratio, od njega se ne može pozdano očekivati, da će si zakratiti sve nedopušteno. Mi ne sumnjamo, da će se opet djeca i mladi ljudi sistematski prihvatiti askeze i kao u stara vremena učiti nadvladavati svoje požude, prkositi pogiblima i dragovoljno podnositi bolove. Sve to samo kao pedagojsku vježbu.«²

A Paulsen svoje veliko pedagoško iskustvo svršava ovako:

»Stoga bih ja svjetovao, da se vratimo k eudacatio strenua, k zbiljskome i strogom odgajanju predašnjih dana... Tri velika imperativa su vječne zvijezde vodilje prave odgoje: Uči slušati! Uči naprezati se! Uči odricati se i svoje požude svladavati!«³

Uvažimo dakle riječi sv. Crkve, kad nas opominje, da treba u prvom redu voditi brigu za potpunu, čvrstu, nikad ne prekinutu vjersku odgoju mladeži obojega spola. Samo takova općenita odgoja jest dobra, i zato ona vodi dobroj spolnoj odgoji.

¹ Vidi o čitavom predmetu prijašnje članke u *Životu*, 1932, br. 2. i 4. Foersterovi navodi u *Životu* br. 4, str. 182, 183.

² Kod Foerstera, *Sexualethik und Sexualpädagogik*, str. 188.

³ *Moderne Erziehung und geschlechtliche Sittlichkeit*. 87. Berlin 1908.

Pozitivni uzgoj čistoće.

Drugo, veli Sv. Oficij, da se ima u mladeži buditi i poticati poštovanje, želja, ljubav prema andeoskoj kreposti.

Treba mladeži jasnim i zanosnim riječima pokazati, što je čistoća, pa će štovati, ljubiti, za njom težiti, u njoj se vedra čela i junačka srca vježbati.

Treba reći mladim ljudima, kako je čistoća uzvišeno, plemenito mišljenje, osjećanje i htijenje. Neka znaju, da ona čuva tijelo, te ne bude skvrnjeno, gaženo i puko sredstvo niskoga uživanja.

»Čistoća je pobjeda duha nad osjetnošću, materijom. Njom se dakle u čovjeku usavršuje, razvija upravo ono, što je značajka čovjeka. Pa se zato može reći, da su čiste duše dotjerale do vrška svoje najodličnije sposobnosti. I prema tome je u čistim dušama osobnost čovječja najviše razvita.«⁴

Čistoća nosi sa sobom plemenitost, dostojanstvo, uzvišenost, jer je izvor visokim, plemenitim mislima, čistim i plemenitim čuvstvima. Volja čeliči za najveće žrtve i pregaranja. Zato je čistoća, snaga, energija. Samo slabić, kukavica, ne će da se odreče sjetilnih naslada. »Nagone slijediti može svaka životinja, krotiti ih može samo čovjek, i to samo plemenit čovjek.«⁴

Čistoća daje čovječjemu duhu pravu slobodu. Neki moderni njemački pisac veli: »Tako dugo nijesi slobodan, dok još u tebi tule psi.« Ti su psi niži nagoni. Sloboda je moć tako raditi, kako treba.

Čistoća je i radost duha. Uistinu samo čisto srce može da bude izvor mnogim i različitim radostima. Ono se raduje službi, poslu, staležu, prirodi, znanosti, umjetnosti, vjeri, životu.

Čist je čovjek i srećan, jer je miran, spokojan, zadovoljan, jer je sputao duhovnim okovima tjelesne buntovnike, naročito najgora, spolni naгон.

Ljepota se unutarne čistoće razlijeva i samom vanjštinom. I oko i lice i hodanje i cijelo spoljašnje vladanje čista čovjeka odaje njegovu plemenitost, dostojanstvo, vedrinu, mir.

Kad mlad čovjek sve to promisli, mora da usklikne sa Svetim Pismom: »Kako li je lijep čist naraštaj sa sjajnošću! jer je besmrtni spomen njegov i u Boga i u ljudi priznat.«⁵

Pa kad na čovjeka navale napasti, da pogazi i to dragocjeno blago, reći će slično, što je rekao umjetnik Achtermann, kad mu ondašnji talijanski kralj ponudio veliku svotu novaca, da načini kip, koji bi se narugao čistoći. Rekao je: »Sva Italija nema toliko novca, da bi me na to mogla skloniti!« Da, nema blaga i zlata nad nebeskim blagom i zlatom!

⁴ Strižić, Čist naraštaj, 12.

⁵ Mudrost, 4, 1.

UREONIŠTVO „ŽIVOTA“
ZAGREB 1/147

U saobraćaju s Bogom.

Treće, što zahtijeva Crkva u spomenutom odgovoru, jest, da se mladeži duboko usadi u dušu, da prione za molitvu, da marljivo prima sakramente sv. Pokore i sv. Pričesti.

Molitva su nebeska krila, na kojima se čovjek diže nad ovu zemlju, nad osjetnost, da se sa Serafima klanja Svemogućemu pjevajući Svet, Svet, Svet je Gospodin Bog. Bit će, da je moderan čovjek zaboravio na molitvu, kad je tako ogreznuo u osjetnost. Bez molitve ne da se čistoća sačuvati. Naš je duh slab u borbi sa sjetilnošću. Zato mu treba pomoći od Svemogućega Duha.

O toj potrebi molitve znao je lijepo govoriti odlični svjetovnjak sveučilišni profesor Dr. Kontardo Ferrini:

»Ja ne bih mogao pojmiti života bez molitve. Ne znam, kako bih se ujutro probudio bez Božjega blagoslova, kako bih navečer legao bez Isusova zagrljaja. Takov bi život morao biti sličan mrkloj noći, pun poniženja i očaja, besplodan zbog Božjega prokletstva, nesposoban da napastima odoli, prepušten pokvarenosti, bez smisla za sveto duhovno veselje. Jadnoga li života! Kako se može u takovu stanju izdržati, to je za me tajna. Ali da! Cijelo je ljudsko srce tajna. O, ja molim Boga, da molitva nikad ne zamre na mojim usnama, da prije umrem, nego što tako nevoljno zašutim. Da, jer onaj dan, kad bi molitva utihnula na mojim usnama — ne daj, Bože! — za mene bi svršio čudoredni život, svršila bi čežnja za dobrim, svršile najslade utjehe moje duše! Kad bi molitve nestalo, bio bi to znak, da me je Bog ostavio!«⁶

U tim je njegovim riječima tako lijepo ocrtano, što je molitva za čovječju dušu. Ali da, danas se ima kad sate i sate, dane i dane, pače godine i godine, da i cio život baviti najmanjim stvarima, proučavati život jedne stanice, ali se nema kad moliti. Ima se vremena i volje za sve, ali se nema volje misliti na Svemogućega Stvoritelja. Čudno, može se studirati svemir uz najveću pohvalu od ljudi, a proučavati onoga, kome je ovaj čitav svemir samo skut njegove haljine, smatra se dosadnim, beskorisnim poslom. Zato se i spalo u duhovnom imanju na prosjački štap.

Sakramenat je sv. Pokore neporedljivo odgojno sredstvo uopće, a napose za sv. čistoću.

Da čovjek sačuva čistoću ili da je stekne, ako ju je po nesreći izgubio, treba da u sebi razvija spoznaje o rugobi nečistoće, treba da ispituje svoju savjest, da pretrese sve svoje misli, riječi, osjećaje, želje, djela, treba da oplakuje svoje padove, da stvara tvrde odluke, da iznalazi putove i načine za novi život. A ima li na ovom svijetu koja druga odgojna uredba, koja bi bila za sve pomenute čine prikladnija od sakramenta Pokore. Uistinu nema. Već samo psihološko djelovanje toga sakramenta jest odgojno sredstvo od neprocjenive vrijednosti. Dakako da su svi ti čini

⁶ Knjige katoličkog života: Kontardo Ferrini, 58.

uprav zato od takove odgojne vrijednosti, jer su nastali i proživljeni uz pomoć milosti Božje. K tomu valja pridodati krunu svete Pokore, da se njome nesamo opraštaju grijesi i s njima skopčana vječna kazna, nego se opraštaju barem u nekoj mjeri i vremenite kazni i daje se posebno pravo na milost, kad je čovjek bude trebao. Faulhaber jezgrovito kaže za sv. ispovijed, da je »pedagogijski čin kao škola samospoznaje i ispitivanja samoga sebe i kao svrhunaravni pritjecaj čudoredne snage.«⁷ Tko hoće da sačuva svetu čistoću, osobito u naopake naše dane, treba se često ispovijedati.⁸

Pa onda sv. Pričest, t. j. združenje s Isusom u presv. oltarskom sakramentu. Sjediniti se s Kristom, koji je bio djevica znači upijati u dušu čiste misli, čiste osjećaje, čiste želje, čista djela: znači blagovati njegovo čisto presveto djevičansko tijelo i piti njegovu čistu presvetu Krv. Da, sveta je Pričest djevičanska hrana. Zato je veliki učenjak Kornelije a Lapide ovako govorio nekome čovjeku, koga je pohota uvelike mučila:

»Ja ne zahtijevam od tebe, da ostaviš svijet i da stupiš u samostan. Isto tako ne zahtijevam, da svoje tijelo trapiš bičevanjem i pokorničkim pojasom, il da mjesto vina vedu piješ. Ono, što od tebe tražim, lako je i ujedno djelotvorno: pristupaj često k Stolu Gospodnjemu, pripravi Kristu ugodan stan u svojem srcu! On, Čisti, Sin Najčistije, svojim će djevičanskim tijelom utišati u tebi žar pohote. Budi uvjeren, česta sv. Pričest, jest najuspješniji lijek protiv one opacine, to uči Sv. Pismo, to potvrđuju Sv. Oci, to dokazuje svagdanje iskustvo.«⁹

Hoće li dakle odgajatelji imati čistu mladež, treba da je vode često, ako je moguće i svagdanjoj, svetoj Pricesti.

Bez molitve, bez svetih sakramenata Pokore i Pricesti, redovitih svrhunaravnih vrela milosti, ne može se čisto živjeti.

Utjelovljena čistoća.

Dalje, veli sv. Crkva na usta spominjane kongregacije, neka mladež djetinjom pobožnosti štuje Blaženu Djevicu Mariju, Majku sv. čistoće, i sva se neka izruči njezinoj zaštiti.

Foerster u svojem djelu *Christus und das menschliche Leben* ima i jedno poglavlje (18.) o Mariji. U tom poglavlju govori jedan urednik, otpali katolički svećenik, o Mariji i brani njezino dostojanstvo i pokazuje prijeku potrebu za čovjeka, da ima pred očima Imakulatu. Bit će, da se Foerster slaže s onim, što govori taj urednik. Imam upozoriti, da je spomenuti članak ipak nejasan, jer se, čini se, miješaju pojmovi bezgrešnog začeca i djevičanstva. Nije ni čudo. Foerster je protestant. Ali ima u tom poglavlju potresnih istina, koje bi morale uzdrmati moderne duše, da se prenu od sna i omame. Da samo nešto iznesem!

⁷ Zeitfragen und Zeitaufgaben, 111.

⁸ Cfr. Strižić, Čist naraštaj, 52.

⁹ Ibid. str. 54.

Urednik govori nekome modernom učitelju ovo:

»Sve će se vaše električno svijetlo ugasiti, vaš ugaj pod zemljom ostati, vaše će se škole zatvoriti, vaše biblioteke istruhnuti, ako one stare stvari, kako ih vi zovete, ne zadobiju novi život među nama. Moj dragi gospodine učitelju, kad danas gledate na svim cestama nesvete djevojke s kratkim suknjama i prozirnim čarapama, zar vam nije nikad došla na um slutnja, kamo mi idemo i što Sveta Djevica znači za taj svijet? Vjerujte mi: I ako me težak duševni udes bacio iz moje Crkve, ipak ne ću da znam za moderne plitkosti, pače naprotiv, što sam više upoznao svu duhovnu bijedu naroda i proučio moderni svijet, to sam sve dalje, da zanijechem staro. Nedavno reče mi stariji radnik: U mojem je kotaru Majka Božja jedina pristojna žena! Pitam vas: Ne govori li ova činjenica više za propast svijeta nego svi drugi znaci raspadanja? Tko pozna Adama i Evu, taj zna: s pristojnom ženom stoji i pada čovječja kultura. Težnja muža za Evom je narav, težnja muža za Marijom je kultura, i ujedno obrana naravi od nenaravi, čuvanje velikih nesvjesnih životnih procesa od smetanja radoznale svijesti u svim njezinim egoističnim namjerama. Gdje nestane ženske sramežljivosti i gdje žena prema tome izgubi štovanje prema svomemu boljem Ja i muškarac izgubi štovanje prema ženi, tad se ruše sva prava nevidljivoga svijeta na svim poljima i konac je najopćenitiji trijumf izrođenoga životinjstva. I obrnuto. Kad je nekoć kršćanstvo pokušalo izliječiti propali i izrodeni svijet, poslužilo se pritom duhovnom moći savršene ženske čistoće. Ali nadmitanje antike, koja je propadala, jest samo dječja igra, ako se isporedi s izrođenjem, koje mora doći iz modernog propadanja ženskoga značaja i iz društvenoga trijumfa polusvijeta.

Iz toga ponora može nas spasiti samo najuzvišenje utjelovljenje netačnutoga ženskog dostojanstva. Samo ono može mušku dušu oteti moći osjetne sebeznanosti i usred naravi načiniti mjesta za nadnarav.«¹⁰

Ono, što zovu »ewig weiblich« jest tiha ženska žrtva, odricanje, savjesnost, čistoća, praštanje, milosrdnost. Sve te divne duševne pojave i druge tima slične može žena naučiti od Marije. Time će sebe usavršiti, oplemeniti muškarca, i tako možda u posljednji čas spasiti kulturni svijet od propasti.

I tako oni, koji nijesu u samoj Crkvi, vide, što znači Marija za čovječanstvo. Zvijezda mu je na burnom ovom životu. Zakoni, propisi, upute, savjeti bez života su, ako nijesu utjelovljeni u život, i zato ne upaljuju života. Teški su i nesnosni. Ali kad su oni manifestacija samoga života, tad privlače i zanose. Svi mi trebamo ideala. Naročito ga treba mladež. A Marija naš ideal ne svijetli samo svojim svetim životom, nego se po njoj i u nas sâm život upaljuje. Život nam je Božji zaslužio naš Isus Krist na križu, a Marija dijeli taj život. Sve mi milosti Božje dobivamo po njezinim rukama. Neka ona lijepa liturgijska molitva »Salve regina« nikad ne zamre na našim usnama i neka nam bude predmet našega čestog razmatranja.

¹⁰ O. c. str. 148, 149.

Pod utjecajem okoline.

Najzad sv. Oficij veli, neka mladež pomno izbjegava opasna štiva, besramne pozorišne igre, drugovanje s nepoštenom čeljadi i koje mu drago prigode grijeha.

Već sam spomenuo u uvodu ovih mojih članaka, kako sam spolni nagon diže u svijest spolne predodžbe, i kako čovjek ima već s time okapanja. Svi mi znamo, da smo slabi, pače se i slabošću izgovaramo, nastojimo umanjiti svoju odgovornost. O našoj nas. slabosti uvjerava i Sv. Pismo. Sveti Oci sa žalošću spominju čovječju bijedu. O našoj slabosti strašno govori uprav moderni svijet. Pakao slavlje slavi nad našom slabosti. A kad Crkva što brani, kad od nečega odvraća, onda mnogi i mnogi katolici farizejski prevraćaju svojim očima pozivajući se na to, da oni ništa zla pri tom ne misle, da to na njih ne djeluje, da je čistima sve čisto, i t. d. Tko da izbroji sve takove sofistrije. Ako čovjek nije licemjer, mora priznati, da sve one opasnosti, od kojih Crkva odvraća, na nj djeluju, i zato treba da ih se čuva. Ali čovjek pametan mora reći i to, da je ludo, besmisleno govoriti, kako štivo, kino, teatar, ples, moda, radio i t. d. ne djeluju, budući da moraju djelovati, jer je to psihološki zakon. A na koga ne djeluje, taj je abnormalan, patolog, jer je u njemu poremećeno pravilno duševno djelovanje.

Ali ja idem i dalje, pa svim onima, koji su normalno raspoloženi, a govore, da na njih pomenute stvari ne djeluju, velim, da su pobijeljeni grobovi, a u svojoj su nutrinji puni moralnoga truleža. A da na njih te stvari i te kako djeluju, pokazuju to oni sami, jer sve one stvari, zbog kojih se brane, uprav zato gledaju, slušaju, čitaju, jer na njih djeluju. Doista ih ne bi gledali, slušali, čitali, kad ne bi na njih djelovale. Jer bi to opet bilo nepsihološki. Ali da mi takovići ne reknu, da na njih te stvari djeluju, ali čisto duševno, duhovno. Oni kod svega toga čisto estetski uživaju. Koješta! Otkad ti ljudi odjednom postadoše bez tijela! Čemu sva ta farizejština! Čemu varati druge i sebe! I sv. Ivan Krstitelj i sam naš Božanski Spasitelj uprav toj vrsti ljudi dovikuju: legla gujina, pobijeljeni grobovi, slijepi vođe, licemjeri, jao.

Kad bih ja htio govoriti o tim modernim grešnim prigodama, mogao bih napisati o tom čitavu knjigu. A čemu? Možda bih bio glas onoga, koji viče u pustinji. Uostalom, tko se želi o toj stvari podrobnije informirati, neka čita moju raspravu »Čist naraštaj«, koja govori o tim opasnim modernim prilikama, kao što i uopće o čistoći i odgajanju za čist život.

Ovdje hoću da samo nešto najopćenitije spomenem, i to uprav s obzirom na dijete, kad je ono u prvom redu predmet odgajanja. No vrijedi naročito za nj, vrijedi osobito za mladež i za sve ljude.

Da se dijete ukloni, očuva od prerane spolne zrelosti; da čovjek ublaži osjetne podražaje, valja paziti, da se prikladno hrani (nije prikladna hrana: obilata mesna hrana, oštrim začinima za-

činjena, i uopće preobilatna hrana; pa onda kafa, čaj, alkoholi, pušenje i t. d.); da se čedno odijeva (ne valja ni pretijesna odjeća); da se pazi i na to, da bude tijelo čisto, otvrdnulo. Sve te stvari, kako znamo, još nijesu čistoća, ali su dobar temelj, plodno tlo, na kojemu može uspijevati rajska ruža — sveta čistoća.

Naročito hoću da istaknem, kako je sramežljivost naročito kod žena moćna obrana protiv kaha nečistoće. Ali moderni filozofi i pedagozi trube u svijet, kako je sramežljivost nešto nenaravno, umjetno odgojom narinuto, nešto licemjerski.

Najprije hoću da navedem, što kaže glasoviti Vilim Stern za sramežljivost:

»Prvi razvojni stadiji sramežljivosti kod normalnog djeteta nijesu ni u kakvoj vezi, bilo direktnoj bilo indirektnoj, sa spolnom sterom, nego se odnose na sasvim druga polja.«⁴¹

Stidljivost jest sasvim spontana, prirodna pojava paloga čovječanstva. Čovjek se stidi, t. j. neugodnost osjeća, ako što misli, osjeća, želi, čini, što se protivi dostojanstvu njegove razumne naravi. Naročito se čovjek stidi, što se njegova osjetnost otima gospodstvu njegova duha. I hvala Bogu dok se još stidi. To je dobra obrana čovječanstvu. Danas pak ide sav život gotovo zatim, da ubije u ljudima stidljivost. Danas djeca po gradovima idu ulicama i cestama u kupaćem kostimu. Mamice će reći, da to traži higijena. Ne! Drage mamice, to ne traži higijena, nego to zahtijeva moda odijevanja. A današnja je moda odijevanja očitovanje, ispoljivanje pohote.

Prigovaraju i katolici Crkvi, što govori o modi. A što ima Crkva govoriti ili ne govoriti odlučuje samo Duh Sveti, koji i danas Crkvu vodi i ne će je nikad ostaviti. I tko Crkve ne sluša i u tom pogledu poganin je ljuti, na nebo ne vode ga puti. A Crkva samo zato neprestano govori, kako se treba odijevati čedno, jer time radi za spasenje neumrlih duša. Kako danas plače Sv. Crkva, kad gleda, kako tolike duše propadaju zauvijek, koje su bile nečednim odijevanjem zavedene i upropašćene. A ja ću da ovdje i još nešto da istaknem. Poznata je stvar, da je današnji svijet općenito govoreći neurasteničan, t. j. da boluje od živaca. Toj je modernoj bolesti kriv cijeli način modernoga života. Neprestana žurba, takmenje, kina, radiji, aeroplani — sve to naše živce neprestano draži, i pomalo truje; a najviše ih draže i truju spolni nadržaji, što dolaze od nečedne mode. Koliko tu ima borba, odbijanja, padanja! A to i na živčevlje djeluje. Ali tko pita danas za to? Danas je prvo tjelesno uživanje. Zato se tijelo obožava. Ono je sve i sva. Ali to nije kršćanstvo, to nije vjera Raspetoga Boga-Čovjeka. To je čisti, potencirani, dotjerani svim modernim sredstvima kult Venere. To je prostitucija čovječje duše. To je moderno neznaboštvo.

⁴¹ Psychologie der frühen Kindheit. Str. 445. Kod Dr. Lechner, Die Religion und Sexualität des Kindes, 143.

Tko hoće da svoju dušu čistu očuva, da je ne pogazi nečistoća, mora se svega čuvati, što uzrokuje sjetilne podražaje, a ne da ih traži i da im se svojevolarno izlaže.

Ali kako nije moguće u današnjem svijetu živjeti i ne biti izložen protiv volje osjetnim podražajima, treba da čovjek svoju dušu što više ojača; da se od nje pomenuti podražaji mirno odbiju, da ih ona prezre baveći se ozbiljnim i svetim stvarima. Čovjeka, naročito mladež treba za to odgojiti svim onim naravnim, tjelesnim i duhovnim, i svrhunaravnim sredstvima, što smo ih spominjali u prvom poglavlju i što ih je ukratko sv. Crkva iznijela u spomenutom odgovoru Sv. Oficija od 21. III. 1931.

Spolno obavješćivanje!

Najzad Sv. Oficij kaže, da se ni na koji način ne može odobriti, što su, kao preporuku ove nove metode (naime spolno obavješćivanja), osobito u ovo posljednje vrijeme i neki katolički pisci objelodanili.

Kako sam i ja o toj stvari pisao u svom djelcu »Čist naraštaj (prilog spolnoj etici i pedagogici)«, mislim, da, hvala dragome Bogu, ne pripadam tima katoličkim piscima. Ipak bih ja danas odsjek, koji radi o spolnoj pouci (Str. 24. i 25.) malo drukčije obradio.

I zato nam valja dobro paziti i kod katoličkih pisaca, da li su svoja djela napisali prije pomenutih odluka Sv. Stolice, što ih je objelodanila u enciklici o odgoji od 31. XII. 1929. i u odgovoru Sv. Oficija od 21. III. 1931., ili su ih napisali poslije tih odluka.

Koedukacija.

Kao zaglavak ovome poglavlju dodajem i ono, što Papina enciklika govori o jednoj bolesnoj odgojnoj pojavi naših dana — o k o e d u k a c i j i.

»Isto je tako (naime kao i spolno obavješćivanje, o kojem je prije enciklika govorila) pogrešna i za kršćansku odgoju pogibeljna tako zvana metoda koedukacije. Nju također mnogo osnivaju na naturalizmu, koji poriče istočni grijeh. Pored toga temelji se ta metoda kod svih svojih pristaša na žalosnoj zbrci pojmova, koja bi htjela zakonitu ljudsku zajednicu zamijeniti drugom zajednicom, u kojoj bi postojalo miješanje spolova i izjednačenje, koje uklanja svaku razliku (nivelira). Stvoritelj je odredio i uredio savršeno zajedničko življenje dvaju spolova samo u ženidbenom jedinstvu, dok je to življenje postepeno u obitelji i u društvu sve više razdijeljeno. Povrh toga u samoj naravi, koja spolove čini različitima po organizmu, sklonostima i sposobnostima, nema nikakva razloga, zbog kojega bi moglo ili moralo biti miješanje, a još manje izjednačenje u odgoji obih spolova. Oni su prema divnim nacrtima Stvoriteljevima određeni, da se uzajamno upotpunjuju u obitelji i društvu upravo po svoj raznolikosti. Ova zato mora biti sačuvana i zaštićena u odgojnoj izgradnji nužnom razlikom i primjerenim odvajanjem, kojeno je u razmjerju s različitim dobama i prilikama. Ta se načela po zakonu kršćanske razborito-

sti primjenjuju u svoje vrijeme i na svojem mjestu u svim školama, a naročito u razdoblju, koje je za odgajanje veoma osjetljivo i odlučno, kao što je to doba mladosti. Pomenuta se načela primjenjuju i u gimnastičkim i sportskim vježbama s osobitim obzirom na kršćansku stidljivost ženske mladeži, kojoj ni pošto ne dolikuje nikakvo isticanje ni javni nastup.

Dozivajući vam u pamet strašne riječi Božanskoga učitelja: „Jao svijetu od sablazni“ (Mt. 18, 7) živo vas potičemo, časna braćo, da se brinete i bdijete nad ovim pogibeljnim zabudama, koje se veoma šire među kršćanskim narodom na neizmjernu štetu mladeži.«

Kako koedukacija kvari mladež opisa u Danu (od 26. X. 1916.) prema svom mnogogodišnjem opažanju prof. A. Šmit ovako:

»Ja ne ću ovdje govoriti o daljnim čudorednim posljedicama koedukacije, nego nekoje bližnje hoću spomenuti. U prvom redu izmjenjivanje ljubavnih pisama i pisamaca, često puta vrlo prljava sadržaja, nesamo poštom već i pod satom. Tu se moraju spomenuti potajni mladenački grijesi, kojima je kriv ovaj dnevni saobraćaj, koji fantaziju veoma razgrijava, a spolni naгон time neprestano budi i podražuje, onda sastajanje učenika i učenica izvan škole, razumije se ne u svrhu međusobnoga usavršavanja, nego jednostavnoga ljubakanja, koje ima svoj poticaj u školi, djeluje zarazno, a više puta i kao potajno zaručeni parovi ostavljaju školu. Razumije se, da često pri tom ne ostaje!«

To nije teorija, što je iznio profesor, nego na žalost sušta istina. Ako je tako bilo prije rata, sada je još gore. Danas je mladež bez sumnje razvratnija. Od koedukacije nikakove koristi, nego samo štete u svakom pogledu, nesamo čudorednom, nego i u naučnom, kulturnom, socijalnom.

Zato poštenu i pametni ljudi moraju biti protiv koedukacije, zajedničkoga odgajanja muške i ženske mladeži. Za koedukaciju su oni, koji su slijepi, ili oni, koji uprav ono hoće, čime koedukacija rađa. Hoće naime pokvarenu mladež. Ti su apostoli tijela i pohote.

Bogoljub Strižić D. I.